

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 2545/2018
Рев2 286/2021
11.03.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић, Данијеле Николић, Добриле Страјина и Марине Милановић, чланова већа, у парници из радног односа тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Гордана Јовановић адвокат из ..., против туженог „ИДЕА“ ДОО Београд, чији је пуномоћник Петар Учајев адвокат из ..., ради поништаја решења о отказу уговора о раду и исплате увећане зараде, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 621/17 од 13.03.2017. године и ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 504/18 од 23.04.2018. године, у седници већа одржаној дана 11.03.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 621/17 од 13.03.2017. године, става другог изреке.

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 504/18 од 23.04.2018. године.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж1 504/18 од 23.04.2018. године и пресуда Основног суда у Сомбору П1 188/17 од 12.12.2017. године, исправљена решењем тог суда П1 188/17 од 03.01.2018. године у трећем ставу изреке, тако што **СЕ ОДБИЈА** тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена на исплату зараде по основу сменског рада за мај 2011. године у износу од 6.410,46 динара са законском затезном каматом од 01.07.2011. године, за јун 2011. године у износу од 4.931,12 динара са законском затезном каматом од 01.08.2011. године, за јул 2011. године у износу од 4.649,35 динара са законском затезном каматом од 01.09.2011. године, за август 2011. године у износу од 6.131,75 динара са законском затезном каматом од 01.10.2011. године, за септембар 2011. године у износу од 6.657,02 динара са законском затезном каматом од 01.11.2011. године, за октобар 2011. године у износу од 3.874,45 динара са законском затезном каматом од 01.12.2011. године, за новембар 2011. године у износу од 6.410,46 динара са законском затезном каматом од 01.01.2012. године, за децембар 2011. године у износу од 6.657,02 динара са законском затезном каматом од 01.02.2012. године, за јануар 2012. године у износу од 5.656,18 динара са законском затезном каматом од 01.03.2012. године, за фебруар 2012. године у износу од 6.183,15 динара са законском затезном каматом од 01.04.2012.

године, за март 2012. године у износу од 6.639,86 динара са законском затезном каматом од 01.05.2012. године, за април 2012. године у износу од 6.440,78 динара са законском затезном каматом од 01.06.2012. године, за мај 2012. године у износу од 4.939,80 динара са законском затезном каматом од 01.07.2012. године, за јун 2012. године у износу од 3.864,47 динара са законском затезном каматом од 01.08.2012. године, за јул 2012. године у износу од 5.902,10 динара са законском затезном каматом од 01.09.2012. године, за август 2012. године у износу од 352,29 динара са законском затезном каматом од 01.10.2012. године, за септембар 2012. године у износу од 4.869,23 динара са законском затезном каматом од 01.11.2012. године, за октобар 2012. године у износу од 8.551,79 динара са законском затезном каматом од 01.12.2012. године, за новембар 2012. године у износу од 8.609,38 динара са законском затезном каматом од 01.01.2013. године, за децембар 2012. године у износу од 9.366,25 динара са законском затезном каматом од 01.02.2013. године, за јануар 2013. године у износу од 6.943,21 динар са законском затезном каматом од 01.03.2013. године, за фебруар 2013. године у износу од 8.377,67 динара са законском затезном каматом од 01.04.2013. године, за март 2013. године у износу од 9.019,44 динара са законском затезном каматом од 01.05.2013. године, за април 2013. године у износу од 5.960,40 динара са законском затезном каматом од 01.06.2013. године, за мај 2013. године у износу од 7.284,93 динара са законском затезном каматом од 01.07.2013. године, за јул 2013. године у износу од 8.551,88 динара са законском затезном каматом од 01.09.2013. године, за август 2013. године у износу од 4.635,87 динара са законском затезном каматом од 01.10.2013. године, за септембар 2013. године у износу од 9.492,71 динар са законском затезном каматом од 01.11.2013. године, за октобар 2013. године у износу од 9.013,95 динара са законском затезном каматом од 01.12.2013. године, за новембар 2013. године у износу од 7.973,88 динара са законском затезном каматом од 01.01.2014. године, за децембар 2013. године у износу од 9.786,12 динара са законском затезном каматом од 01.02.2014. године, за јануар 2014. године у износу од 8.320,57 динара са законском затезном каматом од 01.03.2014. године, за фебруар 2014. године у износу од 9.568,65 динара са законском затезном каматом од 01.04.2014. године, за март 2014. године у износу од 9.873,42 динара са законском затезном каматом од 01.05.2014. године и за април 2014. године у износу од 9.061,22 динара са законском затезном каматом од 01.06.2014. године па све до исплате.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж1 504/18 од 23.04.2018. године и пресуда Основног суда у Сомбору П1 188/17 од 12.12.2017. године, исправљена решењем тог суда П1 188/17 од 03.01.2018. године у другом ставу изреке и у погледу одлуке о трошковима поступка, и у том делу предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Сомбору П1 175/14 од 25.10.2016. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев. Ставом другим изреке, одбијен је део тужбеног захтева којим је тужилац тражио да се поништи решење о отказу уговора о раду број ... од ...2014. године и да се обавезе тужени да га врати на рад и распореди на послове и задатке ... у малопродајном објекту ...,ИДЕА ...“ у ... . Ставом другим

изреке, одбијен је део тужбеног захтева којим је тужилац тражио да се обавезе тужена на исплату зараде по основу сменског рада за сваки месец у периоду од маја 2011. године до априла 2014. године у износима наведеним у овом ставу изреке са законском затезном каматом на сваки поједини новчани износ почев од означених датума па до исплате. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да на име разлике зараде по основу прековременог рада за период од 01.05.2011. године до 25.04.2014. године исплати тужиоцу новчане износе наведене у овом ставу изреке са законском затезном каматом на сваки новчани износ почев од означених датума па до исплате. Ставом петим изреке, одбијен је део тужбеног захтева којим је тужилац тражио да се обавезе тужени на исплату разлике зараде по основу прековременог рада за период од 01.05.2011. године до 25.04.2014. године у износима преко досуђених а до тражених, са припадајућом законском затезном каматом. Ставом шестим изреке, обавезан је тужени да надокнади тужиоцу трошкове парничног поступка у укупном износу од 40.736,10 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења до исплате, у року од осам дана под претњом принудног извршења.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 621/17 од 13.03.2017. године, ставом првим изреке, жалба туженог је усвојена а жалба тужиоца делимично усвојена и пресуда Основног суда у Сомбору П1 175/14 од 25.10.2015. године у одбијајућем делу за исплату увећане зараде по основу сменског рада за период од маја 2011. године до априла 2014. године, одбијајућем делу за исплату увећане зараде по основу прековременог рада и одлука о трошковима парничног поступка укинута, и у том делу предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење. Ставом другим изреке, у преосталом делу жалба тужиоца је одбијена и потврђена првостепена пресуда у делу којим је одбијен захтев тужиоца за поништај решења о отказу уговора о раду број ... од ...2014. године и враћање на рад.

Против означене другостепене пресуде, другог става изреке, тужилац је благовремено изјавио ревизију из свих законом предвиђених разлога.

Пресудом Основног суда у Сомбору П1 188/17 од 12.12.2017. године која је исправљена решењем тог суда П1 188/17 од 03.01.2018. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца у непресуђеном делу. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да на име разлике зараде по основу прековременог рада за период од 01.05.2011. године до 25.04.2014. године исплати тужиоцу новчане износе наведене у овом ставу изреке са законском затезном каматом на сваки новчани износ почев од означених датума па до исплате, све у року од осам дана под претњом принудног извршења. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да на име зараде по основу сменског рада исплати тужиоцу новчане износе наведене у овом ставу изреке са законском затезном каматом на сваки новчани износ почев од означених датума па до исплате, све у року од осам дана под претњом принудног извршења. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да надокнади тужиоцу трошкове парничног поступка у укупном износу од 179.361,10 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења до исплате, у року од осам дана под претњом принудног извршења.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 504/18 од 23.04.2018. године делимично је преиначена пресуда Основног суда у Сомбору П1 188/17 од 12.12.2017. године, исправљена решењем П1 188/17 од 03.01.2018. године, тако што је одбијен захтев за накнаду трошкова парничног поступка преко износа од 89.680,55 динара до износа од 179.361,10 динара са затезном каматом, као и захтев за исплату затезне камате на трошкове парничног поступка за период од 12.12.2017. године као дана доношења првостепене пресуде до њене извршности, док је у преосталом делу жалба одбијена и наведена првостепена пресуда у преосталом делу потврђена.

Против ове другостепене пресуде тужени је, на основу члана 404. ЗПП, благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Одлучујући о ревизији тужиоца, на основу члана 408. и члана 441. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да његова ревизија није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Ревизијом се посебно не указује на друге битне повреде одредаба парничног поступка због којих се на основу члана 407. став 1. тачке 2. и 3. ЗПП овај ванредни правни лек може изјавити.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је 16.04.2011. године закључио са туженим уговор о раду на неодређено време. Уговором је предвиђено да је у основној заради тужиоца вреднован и сменски рад. И Колективним уговором туженог је предвиђено да се у основну зарату запослених који раде у сменама вреднује и сменски рад. Тужилац је закључио са туженим Анексе уговора о раду од 22.10.2012. године и 01.02.2013. године. Последњим Анексом уговора о раду тужилац је распоређен на радно место ... . У опису послова тог радног места је и обавеза запосленог да свакодневно прати рокове употребе артикала, ажурира и уредно евидентира рокове у свесци рокова, повлачи артикле из промета пре истека рока употребе и свакодневно посвећује дужну пажњу и старање да на одељењу меса у промету буду искључиво артикли у оквиру дозвољеног рока употребе. Тужени је 26.02.2014. године извршио контролу пословања малопродајног објекта у којем је тужилац радио. Том приликом је на тужиочевом одељењу пронађено 12 кг пилећег желуца чији је рок истекао истог дана у 10 часова и 12 минута, а који није био повучен из коморе, нити означен као артикал чији је рок употребе истекао. Код туженог се у сваком објекту води књига у коју се за сву робу, укључујући и ону у ринфузном стању, уписује датум истицања рока употребе. Роба којој истиче рок употребе повлачи се из продаје дан раније - на крају радног времена, или на тај дан - пре почетка радног времена. Тужени је упутио упозорење од 08.04.2014. године о постојању разлога за отказ тужиочевог уговора о раду. Тужилац се на достављено упозорење писмено изјаснио тако што је навео да означеног дана, због велике гужве, физички није стигао да уклони робу којој је тог дана истицао рок употребе, да се ради о ринфузној роби која се не уписује у свеску рокова што отежава праћење истека рока, те да му се оваква грешка неће поновити и да ће се трудити да у дане када су велике гужве већ на почетку дана направи попис артикала којима истиче рок употребе како би их благовремено

уклонио из продаје. Решењем туженог од 25.04.2014. године отказан је тужиочев уговор о раду због скривљене повреде радне обавезе утврђене општим актом или уговором о раду, у складу са чланом 179. став 1. тачка 2. Закона о раду у вези са чланом 103. тачка 2. и чланом 107. став 1. тачка 1. Колективног уговора туженог. Тужиоцу је уговор о раду отказан због несавесног и немарног извршавања радних обавеза, пропусти да из продаје уклони робу чији је рок употребе истицао тог дана или да уз исти постави ознаку да је роби истекао рок употребе. Рад малопродајног објекта у којем је тужилац радио био је организован у две смене - активни рад за потрошаче трајао је од 7,30 часова до 21,30 часова, са променом смена у 14 часова. Тужилац је у спорном периоду до отказа уговора о раду на посао долазио 30 минута пре почетка радног времена, како би пре отварања објекта за купце попунио месарски пулт и фрижидер месом и осталим производима, а после затварања продавнице остајао је још 30 минута како би очистио месару дезинфекционим средством. У обрачунским листама тужиоца за период од маја до новембра 2011. године није приказивана структура зараде. Од децембра 2011. године у обрачунским листама исказана је структура тужиоцеве зараде - евидентирани сати редовног и прековременог рада, односно рада у дане државних празника, при чему сати прековременог рада нису у потпуности евидентирани. Тужилац је у спорном периоду радио 803 дана и сваког дана остварио је по један сат прековременог рада који није евидентиран. По том основу тужени дугује тужиоцу увећану зараду у бруто износу од 239.974,14 динара, односно у нето износу од 168.202,95 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су правилном применом материјалног права одлучили о захтеву тужиоца за поништај решења о отказу уговора о раду и враћању на рад.

Одредбом члана 179. став 1. тачка 2. Закона о раду („Службени гласник Републике Србије“, број 24/05 ... 32/13) било је прописано да послодавац може запосленом да откаже уговор о раду ако запослени својом кривицом учини повреду радне обавезе утврђену општим актом или уговором о раду. Исто је предвиђено чланом 103. тачка 2. Колективног уговора туженог, а чланом 107. тачка 1. тог општег акта прописано је да је повреда радне обавезе због које послодавац може запосленом отказати уговор о раду и неблаговремено, несавесно или немарно извршавање радних дужности и обавеза због којих је послодавцу настала штета или може настати.

Пропуст тужиоца да изврши своју радну обавезу предвиђену Анексом уговора о раду од 01.02.2013. године и да из промета уклони робу којој је истекао рок употребе јесте несавесно и немарно извршавање радних обавеза, односно повреда радне обавезе због које се може отказати уговор о раду, тако да је оспорено решење о отказу уговора о раду законито и засновано на члану 179. став 1. тачка 2. Закона о раду.

Наводима тужиоцеве ревизије да је само њему отказан уговор о раду, иако је на истом радном месту радило више извршилаца са истим правима и обавезама, те да се у свеску евиденције рокова нису уписивали рокови употребе ринфузне робе, понављају се наводи жалбе о којима се другостепени суд детаљно и аргументовано изјаснио у образложењу своје пресуде. Тужилац је био упознат са начином поступања са робом

којој истиче рок употребе, због чега се не може основано позивати у ревизији на непостојање акта туженог који би уредио ко, када и на који начин уклања такву робу из продаје. Анекс уговора о раду од 01.02.2013. године садржи опис послова тужиоца, поред осталог и његову дужност да се стара о истеку рока употребе на одељењу месаре туженог, због чега му није могло остати непознато да је управо његова обавеза била да такву робу уклони.

Сходно изложеном, на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у првом ставу изреке.

Одлучујући о дозвољености ревизије туженог (посебна ревизија), Врховни касациони суд је оценио да у конкретном случају постоји потреба одлучивања ради тумачења одредби закона о сменском и прековременом раду, па је зато одлучено као у другом ставу изреке.

Према одредби члана 108. став 1. тачка 2. Закона о раду, запослени има право на увећану зараду за рад ноћу и рад у сменама, ако такав рад није вреднован при утврђивању основне зараде - најмање 26% од основице.

Колективним уговором туженог, између осталог, предвиђено је: да се зарада на коју запослени има право састоји од основне зараде, дела зараде за радни учинак и увећане зараде (члан 54. став 1); да се основна зарада утврђује за послове утврђене Правилником о систематизацији и организацији радних места, а за које је запослени закључио уговор о раду (члан 55. став 1); да се основна зарада запосленог уговара уговором о раду, у износу који не може бити нижи од најниже основне зараде утврђене за платну групу у којој се налази радно место на које је запослени распоређен и за које је закључио уговор о раду, као и да је приликом одређивања основне зараде за запослене који обављају рад у сменама вреднован и сменски рад (члан 56).

Уговором о раду који је тужилац закључио са туженим уговорено је да се кроз основну зараду вреднује и сменски рад. Следствено томе, тужилац неосновано потражује увећану зараду по том основу, јер му је сменски рад вреднован у његовој основној заради.

Из тог разлога, на основу члана 417. став 1. ЗПП, одлучено је као у трећем ставу изреке.

Према члану 53. став 1. Закона о раду, прековремени рад постоји само уколико је на захтев послодавца запослени дужан да ради дуже од пуног радног времена, и то у случају више силе, изненадног повећања обима посла и у другим случајевима када је неопходно да се у одређеном року заврши посао који није планиран. Одредбом члана 16. став 1. Колективног уговора туженог предвиђено је да је запослени дужан да ради дуже од пуног радног времена на захтев послодавца, поред случајева прописаних законом и у случају замене изненада одсутног радника; хитне потребе за завршетком одређеног процеса рада чије се трајање није могло предвидети, а чије би прекидање или одлагање нанело знатну материјалну штету послодавцу; изузетно повећаног обима

посла и обављања редовних и ванредних пописа. Сходно члану 64. став 1. тачка 1. тог општег акта, запослени има право на увећану зараду у висини утврђеној тим општим актом и уговором о раду, и за прековремени рад (26%).

Из изложеног следи да обавеза прековременог рада не настаје аутоматски, већ искључиво на захтев послодавца, па уколико такав захтев не постоји не може се говорити о прековременом раду. Тужилац захтев за исплату увећане зараде заснива на тврдњи да је сваког радног дана долазио на посао 30 минута раније и одлазио са посла 30 минута касније, те да је у том времену припремао своје продајно место за рад са потрошачима, односно сређивао радни простор по затварању продавнице. Из оваквих тврдњи тужиоца не следи да је реч о неком од случајева прековременог рада из члана 53. став 1. Закона о раду и члана 16. став 1. Колективног уговора туженог, по ком основу би тужилац имао право на увећану зараду од 26% у складу са чланом 108. став 1. тачка 3. Закона о раду и чланом 64. став 1. тачка 1. Колективног уговора туженог, која му је у овом спору досуђена. Због тога такав рад тужиоца који је дужи од пуног радног времена, сам по себи, не може бити оквалификован као прековремени рад који даје право на увећање основне зараде. Међутим, ако је тужилац заиста радио дуже од пуног радног времена, из разлога које наводи у тужби, имао би право на зараду за такав рад али без увећања од 26%, јер је чланом 105. став 1. Закона о раду прописано да се зарада из члана 104. став 1. тог закона састоји од зараде за обављени рад и време проведено на раду.

С`обзиром да ова чињеница није утврђивана у досадашњем поступку, пресуде нижестепених судова су у том делу морале бити укинуте и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

У поновљеном суђењу првостепени суд ће разјаснити када је почињало радно време за запослене који раде у преподневној смени - да ли у 7,30 часова, када се објекат отвара за потрошаче, или раније, те да ли је тужилац када ради у послеподневној смени остајао на раду и по затварању продавнице, јер су то чињенице од којих зависи одлука о захтеву тужиоца за плаћање рада дужег од пуног радног времена.

Укинута је и одлука о трошковима поступка зато што зависи од коначног исхода спора.

С`тога је, на основу члана 417. став 2. ЗПП, одлучено као у четвртном ставу изреке.

Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић